

Daaf de Kok

Alles moet anders?

Met elkaar zijn we het glas met circulariteit aan het vullen. Het is nog niet half vol, het is ook niet half leeg. Voor de ene sector is het een slok op een borrel. De andere sector gooit eerst de eigen glazen in om de scherven vervolgens succesvol om te smelten.

In Nederland zie je steeds meer circulariteitsevangelisten. Ze zijn de brenger van de goede boodschap en kondigen een stevig circulair glas aan. Zij zetten zich af tegen de lineaire en volgens hen tot-verdervens-toe georganiseerde economie. Dit met het motto 'alles moet anders'.

In ons menselijk brein bepalen de ingesleten ideeën en gebruiken ons doen en laten, vaak zonder dat we dat weten. In de uitvoering zijn gereedschappen ontstaan zoals een eigen taal, eigen regelgeving en een eigen systeem van belonen versus het wijzen op gevaren. Hoe komen we daar los van? Hoe zorgen we ervoor dat alles anders zal gaan?

Laten we eens teruggaan naar ons primatenbrein. De evolutie gaf ons twee cruciale eigenschappen cadeau: een neiging tot samenwerking en een neiging tot imitatie.

Het samenwerken uit ons primatenbrein wordt aangesproken als het water ons aan de lippen staat (letterlijk en figuurlijk). De 'ik- maatschappij' is nu nog vaak dominant. Zowel privé, zakelijk als politiek heerst er vaak een klimaat van in- en uitsluiten. Van 'jij bent dit' en 'jij hoort daarbij'. Wie zet echter de stap naar het benadrukken van wat mij verbindt met de ander? Samenwerken staat voor een

“Trendsetters en trendvolgers zijn keihard nodig om circulair gedrag vanzelfsprekend te maken

'wij-maatschappij'. Dit is nodig voor een circulaire economie. Je hebt de ander simpelweg nodig om alle grondstoffen met elkaar af te stemmen en deze circulair te maken.

De neiging tot imitatie heeft twee elementen in zich: met en zonder bewustzijn. Zonder bewustzijn iemand nadoen wordt vaak als negatief gezien. Toch is meelopen aan de orde van de dag. Je denkt er niet over na, het gaat vanzelf. Imitatie mét bewustzijn kun je doen voor individueel voordeel. Of om aansluiting te zoeken bij een collectief, een wij, een bewustzijn van goed willen zijn, goed willen doen en erkenning. Trendsetters en trendvolgers zijn keihard nodig om circulair gedrag vanzelfsprekend te maken.

Dat is eerder gelukt. Gewoon hardhout in Nederland kan echt niet meer. Iedereen doet afval netjes in gescheiden bakken. Volgens de evolutietheorie wordt goed gedrag beloond met grotere

overlevingskansen. Maar toch vertonen nog steeds veel mensen gedrag dat hun en ons welzijn bedreigt. Steken energie en geld in modes en hypes met een wegwerpmaatschappij als gevolg. Als rationele individuen zouden we toch beter moeten weten!

Al in 1976 bedacht de evolutiebioloog Richard Dawkins dat de menselijke soort niet alleen geregeerd wordt door zijn genen. Ook ideeën kunnen zich verspreiden, als een virus van brein tot brein. Dit zou verklaren hoe rare ideeën soms heel populair kunnen worden, terwijl sommige goede ideeën het niet halen.

Wat dit ons leert is dat we circulaire ideeën moeten delen en verspreiden. Mensen en organisaties bij elkaar brengen. Vanuit een intrinsieke motivatie voor wat we echt willen. Ontdekken dat we elkaar nodig hebben. Kleine stapjes maken, samen optrekken en groeien naar het grote, het vanzelfsprekende, het circulaire. En uiteindelijk, ja uiteindelijk zal niet alles, maar wel heel veel anders zijn.